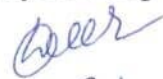

Кафедра географії та геоекології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри географії та геоекології

к.г.н., доц. Семенюк Л. Л.

« 31 » серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У ШКОЛІ

Галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____

Рівень вищої освіти _____ **другий (магістерський)** _____

Напрямок підготовки/спеціальність _____ **014 Середня освіта (Географія)** _____
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота** _____
(назва освітньо-професійної програми)

Кваліфікація Магістр освіти. Вчитель географії та економіки. Організатор краєзнавчо-туристичної роботи. Керівник краєзнавчо-туристичного гуртка.

Факультет _____ **природничо-географічний** _____
(назва факультету)

Форма навчання _____ **денна, заочна** _____
(денна, заочна)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма виробничої (педагогічної) практики у школі для студентів за напрямом підготовки 01 Освіта/Педагогіка, спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія), освітньо-професійною програмою Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота

Розробники: **Маслова Наталія Миколаївна, старший викладач, канд. геогр. наук**

Програму схвалено на засіданні кафедри географії та геоекології

Протокол від «31» серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри географії та геоекології

(підпис) _____ к.г.н., доц. Семенюк Л. Л.
(прізвище та ініціали)

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Вступ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 14,4	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Блоків/модулів – 1	Напрямок підготовки/ спеціальність: <u>014 Середня освіта</u> <u>(Географія)</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Розділів/змістових модулів – 4		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Семестр	
		3-й	3-й
Загальна кількість годин: 432год.	Другий (магістерський) рівень освіти	Вид контролю:	
		диф. залік	диф. залік

Тривалість практики за навчальним планом – 8 тижнів (з 02.09.2019 до 26.10.2019)

Можливі бази практик:

1. Загальноосвітня школа I-III ступенів № 4 Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
2. Комунальний заклад «Навчально-виховне об'єднання № 6 «Спеціалізована загальноосвітня школа I-III ступенів, центр естетичного виховання «Натхнення» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»
3. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №16 - дитячий юнацький центр "Лідер" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
4. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №20 - дитячий юнацький центр "Сузір'я" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
5. Комунальний заклад "Навчально-виховний комплекс "Загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів №26 - дошкільний навчальний заклад - дитячий юнацький центр "Зорецвіт" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
6. Комунальний заклад "Навчально-виховний комплекс "Загальноосвітня школа I-II ступенів № 34 економіко-правовий ліцей "Сучасник" дитячий юнацький центр" Кіровоградської міської ради Кіровоградської області
7. Комунальний заклад "Навчально-виховне об'єднання № 35 «Загальноосвітня школа I-III ступенів, позашкільний центр Кіровоградської міської ради Кіровоградської області»
8. Комунальний заклад «Ліцей «Сокил» Міської ради міста Кропивницького»

Обов'язки керівника практики та методистів

Керівник практики студентів від кафедри:

- згідно з договорами, укладеними між університетом та базами практик, здійснює попередній розподіл студентів-практикантів, за погодженням із завідувачем педагогічною практикою університету;

- разом із завідувачами випускових кафедр забезпечує призначення методистів з фаху;

- подає доповідну завідувачу педагогічної практики університету про розподіл студентів між базами практики для проходження виробничої практики не пізніше ніж за 10 днів до її початку;

- забезпечує студентів-практикантів, методистів освіти необхідною документацією;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед прибуттям студентів на практику, зокрема здійснює настанови щодо порядку проходження практики та інструктаж з техніки безпеки тощо;

- повідомляє студентам про порядок звітності з практики;
- у тісному контакті з методистами відповідних кафедр та керівниками баз практики забезпечує належний рівень її проведення згідно з програмою;

- контролює своєчасне прибуття студентів до місць практики;
- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;

- контролює умови праці студентів та проведення з ними на місці проходження практики обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики, організовує облік відвідування бази практики студентами і методистами;

- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;
- бере участь у підведенні підсумків практики та оцінюванні її результатів, перевіряє правильність оформлення підсумкової документації студентів-практикантів;

- звітує на вченій раді факультету про підсумки проведення всіх видів практик та надає зауваження та пропозиції щодо підвищення якості проходження практик;

- до завершення відповідного семестру подає завідувачу педагогічної практики університету звіт про проведення практик.

Методист випускової кафедри:

- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження;

- розробляє тематику індивідуальних завдань, яка враховує передбачувані теми дипломних робіт;

- узгоджує з керівником практики від бази практики індивідуальні завдання з урахуванням особливостей місця практики;

- бере участь у розподілі студентів за місцями практики;

- відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики;

- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, веде або організовує ведення таблиця відвідування студентами бази практики;

- контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;

- надає методичну допомогу студентам під час виконання ними індивідуальних завдань і збору матеріалів до випускної роботи;

- проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;

- інформує студентів про порядок надання звітів про практику;

- приймає звіти студентів про практику у складі комісії, на підставі чого бере участь в оцінюванні результатів практики студентів;

- здає звіти студентів про практику на кафедру.

Студент організовує свою діяльність відповідно до вимог Статуту університету, виконує правила внутрішнього розпорядку навчального закладу, розпорядження адміністрації і керівників практики у частині здійснення завдань практики.

Оскільки студенти на певний період стають членами педагогічних колективів шкіл, то їх діяльність регламентується правилами і нормами, встановленими адміністраціями і

колективами загальноосвітніх навчальних закладів. Їх діяльність має узгоджуватися з планом роботи школи, вони мають дотримуватися встановлених традицій, трудової дисципліни. Стосунки студентів з учителями повинні будуватися на основі поваги, такту, взаєморозуміння.

Права, обов'язки здобувачів вищої освіти при проходженні практики:

Студенти-практиканти мають право:

- звертатися з усіх питань, що виникають у ході практики, до керівників практики університету, адміністрації бази практики;
- на методичне та організаційне забезпечення практики від університету та бази практики;
- на консультативну допомогу з боку осіб, відповідальних за проведення практики, як від випускової кафедри, так і від бази практики;
- на здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці;
- вносити пропозиції щодо вдосконалення організації практики, брати участь в роботі конференцій, нарад;
- користуватись бібліотекою, матеріальною базою згідно укладеного договору;
- при проходженні виробничої педагогічної практики в оздоровчих закладах займати посади вихователів-педагогів на платній основі;
- повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів **за розпорядженням декана факультету;**
- на проходження практики за майбутнім місцем працевлаштування, якщо вони навчаються в університеті за цільовим направленням;
- проходити практику на випускному курсі за майбутнім місцем працевлаштування (за умови представлення документів про своє працевлаштування після закінчення університету).

Студенти-практиканти університету зобов'язані:

- до початку практики одержати в університеті направлення, методичні матеріали (щоденник, індивідуальне завдання тощо), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів, як від випускової кафедри, так і від бази практики;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- нести відповідальність за виконану роботу, показувати приклад свідомого сумлінного ставлення до праці;
- організувати свою діяльність у відповідності з вимогами бази практики, виконувати правила внутрішнього розпорядку, розпорядження адміністрації бази практики та методистів практики. У випадку, коли студент не виконує вимог, що висуваються до нього, він може бути позбавлений права проходити практику на відповідній базі практики;
- своєчасно оформити звітну документацію та скласти залік з практики.

На період практики в кожній групі студентів призначається староста.

Староста групи студентів-практикантів зобов'язаний:

- вести облік відвідування студентами навчально-виховного закладу;
- повідомляти студентам інформацію керівників і методистів про консультації, зустрічі, зміни в розкладі;
- виконувати доручення керівників і методистів, які стосуються організації і проведення педагогічної практики;
- слідкувати за своєчасністю записів студентами-практикантами і керівниками практики у журналі;
- на кінець першого тижня практики подати методисту розклад проведення студентами уроків і позакласних навчальних та виховних заходів, а керівнику практики відомість на оплату вчителям шкіл.

2. Мета та завдання практики

Мета виробничої (педагогічної) практики у школі полягає у підготовці студентів до самостійного виконання основних функцій педагогічної діяльності вчителя географії та економіки в старшій школі, організатора краєзнавчо-туристичної роботи в школі/керівника краєзнавчо-туристичного гуртка; становленні і розвитку педагогічних компетенцій, формуванні професійних умінь і навичок під час застосування сучасних педагогічних технологій, у вихованні особистості майбутнього вчителя.

Завдання практики:

- поглиблення і розширення теоретичних знань із фахових і методичних дисциплін, набутих студентами, застосування їх у розв'язанні конкретних педагогічних завдань під час практики;
- ознайомлення із системою навчально-виховної роботи у закладах освіти;
- вивчення навчально-методичної документації закладу освіти;
- формування умінь професійного й педагогічного спілкування з учнями;
- формувати вміння і навички виконувати професійні функції вчителя: конструктивну, мобілізуючу, організаторську, комунікативну та інформативну;
- формування у студентів методичних умінь викладання географії та економіки, а також організації краєзнавчо-туристичної роботи в закладі освіти;
- розвиток умінь здійснювати навчально-виховну роботу з учнями старшої школи з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, спираючись на знання фахових методик, психології, педагогіки;
- вироблення умінь застосування сучасних технологій і методик навчання;
- формування у студентів умінь спостерігати й аналізувати навчально-виховний процес в старшій школі;
- формувати у майбутніх учителів педагогічну майстерність під час виконання ними обов'язків учителя географії, економіки, керівника гуртка краєзнавчо-туристичного спрямування або організатора краєзнавчо-туристичної роботи;
- проведення виховних заходів;
- виховання індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;
- розвивати й закріплювати у студентів повагу до педагогічної професії, виховувати національні, патріотичні, моральні, естетичні якості, стимулювати прагнення до вивчення спеціальних і педагогічних дисциплін та вдосконалення власних педагогічних здібностей.

За час проходження практики студент має набути таких **умінь і навичок**:

- користуватися навчальною програмою і скласти календарно-тематичний план з географії;
- формулювати триєдину мету конкретного уроку;
- визначати тип уроку за дидактичною метою та будувати його макро- і мікроструктуру відповідно до типу уроку та з використанням новітніх технологій навчання;
- добирати методи навчання, які активізують пізнавальну діяльність учнів, спонукають їх до творчості й самостійності, розвивають рефлексію, критичне та креативне мислення;
- застосовувати найефективніші форми і методи контролю і корекції знань учнів, об'єктивно оцінювати їх знання і вміння та мотивувати оцінку;
- забезпечувати дисципліну і порядок на уроці;
- дотримуватись на уроках і в позаурочних формах роботи з географії основних принципів навчання;
- педагогічно правильно поєднувати у процесі навчання індивідуальну, групову і фронтальну форми роботи з учнями;
- добирати, а за потреби і виготовляти, роздаткові матеріали та наочність до навчальних занять;
- використовувати сучасні інформаційні засоби навчання, інформаційно-комп'ютерні технології навчання на уроках географії;
- планувати експериментальне дослідження з метою вдосконалення навчальної роботи в школі;

- здійснювати психолого-педагогічний аналіз уроку та позакласного заходу з фаху та спеціалізації, аналізувати виховний захід;
- узагальнювати передовий педагогічний досвід і використовувати його у своїй діяльності, аналізувати власні досягнення.

В процес проходження педагогічної практики у студентів формуються такі **компетентності:**

- загальні:

ЗК1 Здатність набувати спеціалізовані концептуальні знання у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, зокрема в контексті дослідницької роботи.

ЗК3 Здатність до провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності.

ЗК4 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати спеціалізовані концептуальні знання у процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

ЗК5 Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій в процесі навчання або дослідження, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6 Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.

ЗК8 Розуміння та сприйняття етичних норм поведінки відносно інших людей і відносно природи.

ЗК9 Визнання морально-етичних аспектів досліджень і необхідності інтелектуальної доброчесності, а також професійних кодексів поведінки.

- фахові:

ФК1 Здатність застосувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання інформації, вільно орієнтуватися у спеціальній науковій літературі, вміння знаходити інформацію завдяки Internet-мережі, працювати з науково-методичною літературою та періодичними виданнями з метою використання в процесі новітніх досягнень географічної та педагогічної науки.

ФК2 Здатність використовувати сучасні освітні та інформаційно-комунікативні технології у викладанні географії в старшій школі. Володіння сучасними геоінформаційними технологіями. Здатність володіти навичками професійної роботи з комп'ютером, використовувати географічні інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.

ФК16 Здатність використовувати професійно профільовані знання і практичні навички організації краєзнавчо-туристичної діяльності відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення.

ФК17 Здатність застосовувати набуті географічні, економічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей з географії та економіки.

ФК18 Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у профільній середній школі.

ФК19 Здатність здійснювати педагогічну діяльність та викладати дисципліни професійної підготовки у загальноосвітніх, професійних та вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації.

ФК20 Здатність до комунікації, уміння організувати комунікацію учнів та вчителів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів.

Програмні результати навчання:

Знання і розуміння:

ПРН 1. Студент демонструє спроможність систематично отримувати нові знання шляхом ознайомлення з науковою та науково-популярною географічною літературою, а також застосовувати їх для вирішення наукових географічних та педагогічних задач.

ПРН 2. Студент демонструє спроможність застосувати раціональні прийоми пошуку, відбору і використання інформації, вільно орієнтується у спеціальній науковій літературі, вміє знаходити інформацію завдяки Internet-мережі, працювати з науково-методичною літературою та періодичними виданнями з метою використання в процесі новітніх досягнень географічної та педагогічної науки.

ПРН 3. Студент демонструє спроможність використовувати базові знання з філософії, психології, педагогіки для розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильність до етичних цінностей, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності. Студент вміє застосовувати закони діалектики, принципи і категоріальний апарат філософії до аналізу природних, соціальних та духовно-культурних процесів і явищ, а також в професійній діяльності.

ПРН 4. Студент демонструє спроможність використовувати сучасні освітні та інформаційно-комунікативні технології у викладанні географії в середній та вищій школі. Володіє сучасними геоінформаційними технологіями; навичками професійної роботи з комп'ютером; вміє використовувати географічні інформаційні технології для вирішення експериментальних і практичних завдань у галузі професійної діяльності.

ПРН 5. Студент демонструє спроможність використовувати знання теоретичних та прикладних основ географічних наук в процесі навчання географії.

ПРН 16. Студент демонструє спроможність систематично отримувати нові знання шляхом ознайомлення з науковою та науково-популярною краєзнавчо-туристичного змісту, а також застосовувати їх для вирішення практичних задач при організації і проведенні краєзнавчо-туристичної роботи.

ПРН 19. Студент демонструє спроможність проводити туристсько-краєзнавчі дослідження своєї місцевості у старшій школі, збирати, упорядковувати і використовувати краєзнавчі матеріали, працювати з різними джерелами краєзнавчої інформації. Студент демонструє спроможність організувати краєзнавчо-туристичну роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення.

ПРН 20. Студент демонструє спроможність використовувати знання, уміння й навички з метою складання планів-конспектів уроків географії з використанням традиційних та інноваційних технологій навчання, різноманітних методів, прийомів і засобів навчання.

ПРН 21. Студент демонструє спроможність управляти колективом учнівської молоді, скеровувати учнівську молодь на отримання позитивних наслідків в результаті навчального та виховного процесів, прогнозувати отримання позитивних наслідків від здійснення навчального та виховного процесів. Студент демонструє спроможність організувати процес навчання географії відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці.

Автономія і відповідальність

ПРН 24. Самостійно організовує процес навчання упродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності;

ПРН 25. Забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно- економічних особливостей.

3. Вимоги до баз практики

Базами проведення практики можуть бути заклади освіти різних типів.

Вимоги до баз практики:

- види діяльності організації (установи) повинні відповідати спеціальності, за якою здійснюється підготовка фахівців;

- організація (установа) має бути здатна забезпечити виконання програми практики (у тому числі для студентів з особливими потребами);

- організація (установа) здатна забезпечити кваліфіковане керівництво практикою студентів;
- організація (установа) здатна забезпечити дотримання норм охорони праці та санітарної гігієни;
- можливість надання студентам права користуватися бібліотекою, лабораторіями, шкільною документацією, необхідною для виконання програми практики;
- здатність інформаційного забезпечення практикантів новітніми технологіями, які використовуються в галузі;
- можливість наступного працевлаштування випускників університету (на загальних підставах при наявності вакансій).

Визначення баз практики здійснюється ректоратом університету на основі договорів про практичну підготовку з підприємствами, організаціями, установами, фізичними особами незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності. При наявності в університеті регіональних замовлень на підготовку фахівців перелік баз практики надають органи, які формували ці замовлення. У випадку підготовки фахівців за цільовими договорами (контрактами) з підприємствами, організаціями, установами, фізичними особами бази практик можуть передбачатись цими договорами (контрактами).

Студенти заочної форми навчання можуть самостійно або за рекомендацією кафедри або факультету підбирати для себе базу практики і пропонувати її для використання.

В особливих випадках студенти можуть самостійно за погодженням з керівництвом університету обирати для себе базу практики і пропонувати її для використання з обов'язковим обґрунтуванням такого рішення (за умови забезпечення цією базою виконання програми практики та укладання договору).

З базами практики університет завчасно укладає договір на проведення практики. На основі укладеного довгострокового чи короткострокового договору, студентів/групі студентів видається направлення на практику. Проходження практики студентів оформляється відповідним наказом по університету.

4. Організація проведення практики

В організації та проведенні практики виділяють підготовчий етап та власне проведення педагогічної практики.

I. Підготовчий етап

Розподіл студентів на виробничу практику проводиться з урахуванням побажання студента та враховуючи можливості баз практик. Для проходження педагогічної практики студенти розподіляються за місцем майбутньої роботи (на основі клопотань) або за базовими школами.

Підставою для включення студентів до наказу ректора про направлення на проходження виробничої практики є договір про проходження виробничої практики.

Направлення студентів на практику здійснюється наказом ректора університету, який готується не пізніше ніж за 10 днів до початку практики та включає такі дані:

- склад студентських груп;
- місце та терміни проходження практики,
- відповідальні керівники за загальну організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами (керівники практики від кафедр університету);
- проведення інструктажу з охорони праці та техніки безпеки для студентів;
- посадова особа, на яку покладено організацію практики та контроль за її проведенням (декан факультету).

Робота **керівника педагогічної практики від кафедри** на цьому етапі включає:

- підбір базових закладів середньої освіти для проходження практики студентами;
- розподіл студентів за школами для проходження педагогічної практики;
- проведення всіх організаційних заходів для проходження виробничої практики (направлення, програми, щоденник практики, календарний план, індивідуальне завдання тощо);

- доведення до відома студентів інформації про систему звітності з виробничої практики;
- організацію та проведення настановної конференції;
- проведення інструктажу з техніки безпеки;
- перевірку проходження виробничої практики студентами на базі практики.

Студенти отримують направлення на практику, яке надається завідувачем виробничої практики університету.

На початку практики студенти повинні отримати інструктаж з охорони праці на базі практики, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку закладу середньої освіти.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження практики регламентується Кодексом законів про працю України.

Бази практик в особі їх керівників разом з університетом несуть відповідальність за організацію, якість і результати практики студентів.

Обов'язки осіб, відповідальних за практичну підготовку студентів, від бази практики та керівників практики від бази практики зазначаються в окремих розділах договорів на проведення практики студентів закладу вищої освіти.

Настановча конференція проводиться перед початком педагогічної практики. Головна мета настановної конференції – ознайомлення студентів з термінами практики, її метою, завданнями, змістом, програмою, порядком проходження, способами перевірки рівня досягнутих за час практики знань, вмінь, навичок, а також формами звітності студентів та критеріями їх оцінювання. На конференцію запрошуються методисти з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.

На період практики в кожній групі студентів, які проходять практику в базових школах, призначається староста.

Проведення педагогічної практики в школі

Упродовж першого тижня практики студенти:

- знайомляться зі школою в ході бесід з адміністрацією школи, вчителями географії та економіки, керівниками краєзнавчо-туристичного гуртка, учнями класів, до яких прикріплені;
- складають колоквиуми з тем, що припадають на період практики (аналіз програм, підручників, методів, форм, засобів навчання) та з педагогіки;
- вивчають шкільну документацію;
- знайомляться з кабінетами географії, економіки, їх навчально-методичною та технічною базою;
- знайомляться з роботою класного керівника, керівника краєзнавчо-туристичного гуртка;
- знайомляться з календарно-тематичними планами вчителів географії та економіки, планами роботи краєзнавчо-туристичного гуртка, планами виховної роботи тощо;
- складають власні календарно-тематичні плани та план виховної роботи на період практики;
- відвідують уроки у закріпленому класі з метою ознайомлення з методикою викладання вчителя та вивчення класного колективу;
- складають індивідуальний план (графік проходження практики) у щоденнику практики, який затверджується груповим керівником.
- подають методистам розклад уроків та класних годин.

З другого до восьмого тижня студент-практикант працює згідно із індивідуальним планом, виконує обов'язки вчителя географії, економіки, організатора краєзнавчо-туристичної роботи та класного керівника у закріпленому класі.

З другого до сьомого тижня студент-практикант повинен:

- готувати плани конспекти та проводити заняття з фаху та спеціалізації (10 уроків з фаху, 5 уроків з економіки (або 5 позакласних заходів за умови відсутності дисципліни «Економіка» у школі)* та 4 заходи з краєзнавчо-туристичної роботи) ;
- готувати наочність до уроків;
- відвідувати уроки своїх колег;

- здійснювати аналіз відвіданих уроків та самоаналіз проведених уроків;
- вивчати передовий досвід вчителя;
- здійснювати позакласну роботу з географії та економіки;
- виконувати обов'язки класного керівника в класі, до якого прикріплені;
- виконувати завдання з педагогіки та психології;
- виконувати науково-дослідну роботу з обраної теми;
- провести профорієнтаційний захід для учнів старших класів;
- заповнювати щоденник практики.

З метою проведення якісного контролю за педагогічною практикою студентів після 2-х тижнів практики проводиться проміжна конференція.

Восьмий тиждень:

- оформлення документації з педагогічної практики;
- участь у шкільній педагогічній раді з підведення підсумків педагогічної практики;
- підготовка доповіді на звітну конференцію;
- підготовка стінгазет до звітної конференції з враженнями від педагогічної практики.

III. Завершальний етап

Підведення підсумків педагогічної практики здійснюється у *два етапи*:

- на педагогічній раді школи груповий керівник і методисти разом із представниками дирекції навчального закладу, учителями-предметниками, класними керівниками і студентами аналізують та оцінюють роботу студентів;
- на підсумковій конференції, яку організовує деканат та керівник практики, оголошуються результати практики.

Протягом двох днів після завершення педагогічної практики студенти здають звітну документацію методистам, оформлену за встановленими зразками.

Підсумкова конференція проводиться не пізніше, ніж через 10 днів після завершення практики. На підсумкову конференцію з педагогічної практики студенти готують тематичні доповіді (за домовленістю один студент від групи або староста групи), в яких розкривають вивчений ними досвід роботи вчителів, класних керівників та своїх педагогічних знахідок й пропозицій щодо поліпшення проведення педагогічної практики.

5. Зміст діяльності студента-практиканта

Зміст виробничої (педагогічної) практики для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти визначають чотири модулі:

- *методичний модуль* – 6 кредитів ЄКТС;
- *фаховий модуль* (географія, економіка, краєзнавчо-туристична робота): 5,4 кредити ЄКТС;
- *виховний модуль* – 2 кредити ЄКТС;
- *організаційний модуль* – 1 кредит ЄКТС.

Під час практики діяльність студентів здійснюється у таких напрямках:

1. Методичний:

- аналізують навчальну програму з відповідних курсів географії, економіки на період практики, ознайомлюються з необхідною навчально-методичною літературою;
- складають календарно-тематичний план з фаху, кваліфікації та календарно-тематичне планування краєзнавчо-туристичної роботи на період практики;
- розробляють розгорнуті плани конспектів з географії, економіки;
- добирають і виготовляють дидактичний і наочний матеріал до уроків;
- проводять не менше 10 уроків з географії, не менше 5 уроків з економіки;
- здійснюють самоаналіз проведених уроків;
- відвідують та аналізують уроки вчителів-наставників та студентів-колег;
- проводять індивідуальні консультації з учнями;
- проводять не менше 4-х заходів краєзнавчо-туристичного спрямування (занять гуртків чи позакласних заходів);

- відвідують консультації з методистами;
- вивчають досвід роботи вчителів-наставників;
- за можливістю беруть участь у методичній роботі: засіданнях методичних об'єднань вчителів географії та економіки, класних керівників, засідань педагогічної ради школи;
- індивідуальне завдання - збирають матеріали до висвітлення науково-методичної проблеми, над якою працюють упродовж практики (результати науково-дослідної роботи оформлюють у вигляді доповіді на звітну конференцію);
- проводять профорієнтаційну роботу серед старшокласників;
- готують настінні газети за наслідками педагогічної практики, методичні матеріали для методичного кабінету факультету.

2. Фаховий:

- складають колоквиум з тем, що припадають на період практики (географія та економіка);
- працюють над підвищенням рівня фахової підготовки;
- поглиблюють та розширюють знання з географії, економіки, краєзнавчо-туристичної роботи.

3. Виховний:

- виконують обов'язки класного керівника;
- готують і проводять виховні заходи;
- проводять роботу з батьками: готують виступи на батьківських зборах із питань навчання та виховання дітей; проводять бесіди з батьками тощо;
- проводять позакласні заходи з географії.

4. Організаційний:

- беруть участь у настановчій конференції з педпрактики;
- ознайомлюються із навчально-виховним закладом (адміністрацією, вчителями географії, економіки, класними керівниками, керівниками гуртків краєзнавчо-туристичного спрямування, з учнями класу);
- вивчають обладнання та оформлення кабінетів географії та економіки;
- аналізують плани навчальної та виховної роботи школи, календарні та поурочні плани вчителів географії, економіки, плани роботи гуртків краєзнавчо-туристичного спрямування, плани виховної роботи класних керівників, плани роботи методичних об'єднань тощо;
- складають графік проходження практики (у щоденнику практики), до якого включають навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу;
- вчасно оформлюють та подають методистам звітну документацію з педагогічної практики;
- оформлюють та подають керівнику практики повідомлення про прибуття на практику;
- беруть участь у підсумковій конференції з педагогічної практики.

Зміст роботи з географії

Завданнями педагогічної практики з географії є:

- підготовка розгорнутих планів-конспектів уроків;
- проведення уроків географії (не менше 10 уроків);
- аналіз проведених уроків з учителем, врахування критичних зауважень в подальшій роботі для вдосконалення професійних умінь та навичок;
- використання на уроках різноманітних методів й методичних прийомів навчання, оптимальне їх поєднання для досягнення найбільшої ефективності уроку; опанування проблемними методами навчання, які стимулювали б учнів до самостійного пошуку розв'язання проблеми, активізували дослідницьку діяльність школярів;
- вивчення та запровадження різноманітних способів активізації пошуково-пізнавальної діяльності учнів на уроках з урахуванням сучасних навчальних та інформаційних технологій;
- використання та ефективного поєднання різних організаційних форм роботи з метою реалізації індивідуалізації та диференціації навчання у сучасних умовах запровадження державного освітнього стандарту;

- застосування різних засобів навчання та сучасних інформаційних технологій, які сприяють підвищенню рівня самостійності в опануванні нових знань, формують елементи інформаційної культури учнів і стимулюють інтерес учнів до вивчення предмету;
- виготовлення та використання на уроках дидактичних матеріалів, наочності;
- вивчення педагогічного досвіду вчителів географії;
- проведення позакласної роботи з географії, індивідуальної роботи зі слабковстигаючими учнями та обдарованими дітьми тощо;
- підготовка та проведення залікових позакласних заходів з географії;
- відвідування й аналіз уроків та позакласних заходів, які проводяться колегами по практиці, участь у їх обговоренні;
- участь у роботі науково-методичних семінарів, методичних об'єднань учителів, шкільних педрадах (за згодою адміністрації школи) тощо;
- проведення науково-дослідної роботи, результати якої будуть представлені у вигляді доповіді на звітній конференції;
- проведення роботи з професійної орієнтації старшокласників.

Звітна документація з географії:

1. Щоденник практики (подати груповому методисту після заповнення методистами зі спеціалізації, педагогіки та психології).
2. Календарно-тематичне планування на період практики.
3. Конспекти всіх проведених уроків географії, погоджені і оцінені вчителем та методистом.
4. Письмовий аналіз одного з відвіданих уроків та самоаналіз одного уроку географії.
5. Конспект залікового позакласного заходу з географії, затверджений методистом, погоджений і оцінений учителем.
6. Індивідуальне завдання – результати науково-дослідної роботи (доповідь).
7. Конспект заходу профорієнтаційного спрямування.
8. Звіт про проходження педагогічної практики.
9. Витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи за результатами проходження педагогічної практики студента.

Завдання з краєзнавчо-туристичної роботи

Практика з краєзнавчо-туристичної роботи проводиться за двома варіантами:

1. Якщо при школі є дитячо-юнацький центр чи гурток краєзнавчо-туристичного спрямування студенти повинні:
 - ознайомитись з особливостями організації туристсько-краєзнавчої роботи в школі на базі центру, що передбачає вивчення річного плану краєзнавчо-туристичної роботи, вивчення документації гуртка краєзнавчо-туристичного профілю, відвідування занять цього гуртка тощо;
 - скласти календарно-тематичний план роботи гуртка на період практики, який повинен включати систему теоретичних і практичних занять;
 - систематично проводити заняття гуртка (не менше 4-х занять);
 - підготувати і провести заліковий захід з краєзнавчо-туристичної роботи (міні-екскурсію, туристський похід, відкрите заняття гуртка (практичного спрямування), маршрут вихідного дня тощо);
 - оформити конспект заходу з розробленим маршрутом та за можливості додати до конспекту фотознімки, зробленими під час заходу);
 - здійснити самоаналіз проведеного заходу.
2. Якщо при школі відсутній гурток краєзнавчо-туристичного спрямування, студенти проводять серію занять краєзнавчо-туристичної тематики за рахунок позакласної роботи. При цьому студенти повинні:
 - ознайомитись з особливостями організації туристсько-краєзнавчої роботи в школі (на основі річного плану виховної роботи школи);

- скласти календарно-тематичний план позакласної краєзнавчо-туристичної роботи на період практики, який повинен включати систему теоретичних і практичних занять краєзнавчо-туристичної тематики;
- провести не менше 4-х краєзнавчо-туристичних заходів;
- підготувати і провести заліковий захід з краєзнавчо-туристичної роботи (мініекскурсію, туристський похід, відкрите заняття гуртка (практичного спрямування), маршрут вихідного дня тощо);
- оформити конспект заходу з розробленим маршрутом та за можливості додати до конспекту фотознімки, зробленими під час заходу;
- здійснити самоаналіз проведеного заходу.

Звітна документація з практики з краєзнавчо-туристичної роботи:

- звіт з проходження практики з краєзнавчо-туристичної роботи (в структурі загального звіту з педагогічної практики);
- календарно-тематичне планування занять гуртка або позакласних заходів краєзнавчо-туристичного спрямування;
- конспекти всіх проведених заходів краєзнавчо-туристичного спрямування (в т.ч. конспект залікового заходу з наочністю, розробленим маршрутом, фотознімками тощо);
- аналіз відвіданого заняття гуртка та самоаналіз проведеного заходу.

Завдання з економіки розробляється відповідною фаховою кафедрою.

Загальний перелік звітної документації з педагогічної практики:

1. Щоденник практики (*подається груповому методисту після заповнення методистами зі спеціалізації, педагогіки та психології*).
2. Календарно-тематичні плани з географії, економіки, краєзнавчо-туристичної роботи (*груповому методисту, методисту з економіки, методисту з краєзнавчо-туристичної роботи*).
3. Конспекти проведених уроків географії та економіки, погоджені і оцінені вчителем та методистом (*груповому методисту, методисту з економіки*).
4. Письмовий аналіз одного з відведаних уроків та самоаналіз одного уроку географії та економіки (*груповому методисту, методисту з економіки*).
5. Конспект залікового позакласного заходу з географії та економіки, затверджений методистом, погоджений і оцінений учителем (*груповому методисту, методисту з економіки*).
6. Конспекти заходів краєзнавчо-туристичного спрямування та самоаналіз одного з проведених заходів (*методисту з краєзнавчо-туристичної роботи*).
7. Завдання з педагогіки та конспект виховного заходу, погоджений і оцінений класним керівником, затверджений методистом з педагогіки (*методисту з педагогіки*).
8. Завдання з психології (*методисту з психології*).
9. Індивідуальне завдання - результати науково-дослідної роботи (доповідь) (*науковим керівникам*).
10. Конспект заходу профорієнтаційного спрямування (*груповому методисту*).
11. Звіт про проходження педагогічної практики.
12. Витяг з протоколу засідання педагогічної ради школи з результатами проходження педагогічної практики студентом.

Всі ці документи студенти вкладають в папки і подають методистам відповідних кафедр.

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання для студентів під час педагогічної практики мають на меті надбання студентами вмінь та навичок самостійного розв'язування виробничих, наукових або організаційних завдань.

Індивідуальне завдання розробляється керівником практики від кафедри і видається кожному студенту перед початком практики. Виконання індивідуальних завдань активізує діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу і робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.

Зміст індивідуального завдання повинен враховувати конкретні умови та можливості підприємства (організації, установи), відповідати потребам виробництва й одночасно відповідати цілям і завданням навчального процесу. Крім того, індивідуальне завдання повинно враховувати рівень практичної і теоретичної підготовки студентів.

Метою індивідуального завдання є:

- набуття студентами навичок самостійної роботи зі збору, обробки практичного матеріалу та узагальнення її результатів шляхом підведення підсумків та внесення пропозицій;
- стимулювання прагнень студентів до науково-дослідної роботи;
- формування власної думки при оцінці конкретних господарських ситуацій та прийнятті управлінських рішень.

Індивідуальне завдання передбачає проведення науково-дослідної роботи, яка має на меті оволодіння студентами основними методами педагогічних досліджень, вміннями працювати з науковою та навчально-методичною літературою, працювати над визначеною науково-методичною проблемою, робити узагальнення, висновки тощо. Проблеми і теми визначаються на початковому етапі практики і можуть стосуватися теми курсової роботи, теми, над якою працює вчитель-наставник тощо. Від групових методистів студенти отримують інструкції з виконання науково-дослідної роботи. Розроблена колективними зусиллями групи студентів науково-методична проблема вноситься на звітну конференцію у вигляді доповіді. Доповідь має супроводжуватися ілюстрацією або електронною презентацією.

Перелік індивідуальних завдань студентам під час педагогічної практики:

1. Інтегративні можливості шкільних курсів географії.
2. Проблеми та методичні особливості вивчення географічних курсів в профільних класах.
3. Використання методу проектів при вивченні географії.
4. Можливості проблемного навчання у формуванні критичного мислення учнів на уроках географії.
5. Інноваційні методи викладання географії в школі.
6. Сучасні освітні технології в навчанні географії: проблеми і перспективи впровадження.
7. Використання комп'ютерних засобів навчання на уроках географії.
8. Методика застосування групової роботи учнів на уроках географії.
9. Методика контролю знань і вмінь в процесі вивчення географії у старшій школі.
10. Методика організації самостійної пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання географії в старшій школі.
11. Методика організації позакласної з географії (економіки) як умова підвищення рівня знань школярів.
12. Формування компетентностей в процесі навчання географії в старшій школі.
13. Технології особистісно-орієнтованого навчання на уроках географії в старшій школі.
14. Методика організації та проведення практичних робіт з географії в старшій школі.
15. Методика проведення краєзнавчо-туристичної роботи в старших класах.
16. Методичні особливості запровадження індивідуального та диференційованого підходу в процесі викладання шкільних курсів географії.
17. Шляхи активізації учнів в процесі викладання шкільного курсу „Географія: регіони та країни”.
18. Використання електронних засобів навчання в процесі викладання курсів географії в старшій школі.
19. Розвиток творчих здібностей школярів в процесі вивчення шкільних курсів географії в старшій школі.
20. Методика проведення нестандартних уроків географії в старшій школі.
21. Економічне виховання учнів старшої школи.

7. Вимоги до звіту про практику

Звіт про проходження студентами виробничої (педагогічної) практики у школі оформлюється за загальною схемою. У звіті відображаються всі напрямки роботи під час педагогічної практики (з фаху, спеціалізації, кваліфікації, педагогіки та психології). Звіти та щоденники практики зберігаються на випускаючій кафедрі протягом трьох років.

СХЕМА ЗВІТУ СТУДЕНТА–ПРАКТИКАНТА

1. Навчальна робота.

1. Загальні відомості про місце і час проведення практики. Прізвища вчителів із фаху. Матеріальне забезпечення кабінетів та лабораторій.
2. Відвідування уроків: а) з фаху; б) з інших предметів.
3. Проведення уроків самим студентом.

4. Перевірка зошитів, письмових робіт, проведення тестових перевірок знань.
5. Робота з невстигаючими учнями.
6. Виготовлення наочних посібників.
7. Позакласна робота з фаху, її зміст.
8. Труднощі під час виконання завдань педпрактики.
9. Загальні висновки про навчальну роботу.

II. Виховна робота.

1. Клас, у якому працював студент. Прізвище класного керівника.
2. Робота в якості помічника класного керівника або класного керівника. Які заходи проведені (вказати конкретно).
3. Відвідування позакласних заходів, що проводилися іншими студентами та вчителями.
4. Робота з батьками.
5. Теми залікових виховних заходів.
6. Ознайомлення зі змістом і формами позакласної роботи.
7. Труднощі при підготовці та проведенні виховних заходів.
8. Оволодіння вміннями та навичками організації виховної роботи.
9. Загальні висновки з виховної роботи.

III. Методична робота.

1. Участь у роботі педради, методичних об'єднань.
2. Ознайомлення з документами та планами роботи школи.
3. Вивчення досвіду роботи кращих вчителів (вказати конкретно).
4. Ознайомлення з психолого-педагогічною та методичною літературою під час педпрактики (вказати конкретно).

IV. Висновки

1. Що дала педагогічна практика студенту?
2. Позитивні сторони організації і проведення педпрактики.
3. Недоліки в організації та проведенні педагогічної практики (які конкретно), шляхи їх подолання (пропозиції).
4. Пропозиції щодо підготовки, організації та проведення практики.

Особистий підпис _____

8. Підведення підсумків практики

Не пізніше 2 тижнів після закінчення практики проводять *підсумкову конференцію* з практики на факультеті з метою аналізу і узагальнення результатів практики.

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2-3 дні.

На захист практики студент має представити весь пакет документів, передбачених робочою програмою практики (щоденник практики, результати виконання індивідуального завдання, конспект залікових уроків, письмовий звіт про проходження практики тощо).

Звіт з практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) при комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії повинні входити керівники практики від кафедри. У роботі комісії можуть брати участь й інші викладачі кафедри та, по можливості, керівники від баз практики. Комісія приймає залік у студентів згідно графіка освітнього процесу та не пізніше, ніж протягом 14 днів після її закінчення.

Диференційований залік за практику виставляється на підставі таких даних:

- оцінки результатів роботи, даної у відгуку керівника практики від бази практики;
- оцінки результатів роботи методистом з географії, краєзнавчо-туристичної роботи та економіки;
- особистого спостереження керівника практики від кафедри за студентом під час практики;
- оцінки за оформлення звіту і щоденника;

- презентації студентом результатів проходження практики під час захисту звіту;
- відповідей на запитання членів комісії з захисту звітів по практиці.

Результат заліку (кількість балів) за практику за 100-бальною шкалою, національною шкалою, та шкалою ЄКТС заноситься в заліково-екзаменаційну відомість, в залікову книжку студента за підписом керівника практики від кафедри.

Студенту, який не виконав програму практики з поважних причин, може бути надано право проходження практики за індивідуальним графіком. При цьому студент пише заяву на ім'я декана з проханням організувати йому практику повторно із зазначенням причини. В разі задоволення прохання, подається службова записка декана ректорові, на підставі чого видається наказ про проходження практики студентом повторно.

Студенти, які не виконали програму практики з неповажних причин, отримали незадовільну оцінку і не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін – відраховуються з університету.

Керівник практики кафедри подає керівнику виробничої практики університету узагальнений звіт про проходження практики студентами факультету.

Письмовий звіт разом із щоденником та іншими документами з практики студент подає керівнику практики від кафедри. Звіт повинен містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедри, вченої ради факультету та вченої ради університету. Особлива увага приділяється аналізу результатів практики, висновків і пропозицій, які слід врахувати з метою вдосконалення організації практики.

Звітну документацію з практики зберігають на кафедрі протягом 1 року від дня захисту.

Звіт про підсумки виробничої практики студентів подається в друкованому та електронному вигляді до завідувача педагогічної практики університету.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції тощо.

9. Критерії оцінювання, форми і методи контролю, порядок проведення захисту звітів тощо

За результатами педагогічної практики виставляється *диференційований залік* за національною шкалою (5,4,3,2) та шкалою ECTS відповідно до набраної кількості балів.

Загальна оцінка за педагогічну практику являє собою суму балів, отриманих за результатами виконання усіх видів завдань з 4-х модулів: методичного, фахового, виховного та організаційного.

Розподіл балів між модулями:

- методичний - 50 балів (в т.ч. 30 балів – з географії, 10 балів – з економіки, 10 балів – з краєзнавчо-туристичної роботи);
- фаховий – 30 балів (в т.ч. 20 балів – з географії, 5 балів – з економіки, 5 балів – з краєзнавчо-туристичної роботи);
- виховна – 15 балів;
- організаційна – 5 балів.

Методичний та фаховий модулі педагогічної практики включають завдання з географії, краєзнавчо-туристичної роботи та економіки.

Розподіл балів методичного модуля між спеціальністю, спеціалізацією та кваліфікацією:

- **географія** – 30 балів (в т.ч. 20 балів – за уроки, 1 бал - за КТП, 3 бали - за звіт, 2 бали - за аналіз і самоаналіз уроків, 2 бали – за науково-дослідну діяльність (індивідуальне завдання), 2 бали – за профорієнтаційний захід);
- **краєзнавчо-туристична робота** – 10 балів (в т.ч. 5 балів – за проведені заходи, 2 бали – за звіт, 2 бали – за самоаналіз заходу, 1 бал – за оформлення документації);
- **економіка** – 10 балів (критерії оцінювання розробляє кафедра прикладної математики, статистики та економіки).

Розподіл балів фахового модуля між спеціальністю, спеціалізацією та кваліфікацією:

- **географія** – 20 балів (в т.ч. 10 балів – за колоквиум, 10 балів – за зміст уроків);
- **краєзнавчо-туристична робота** – 5 балів (за колоквиум або за зміст заходів краєзнавчо-туристичного спрямування);
- **економіка** – 5 балів (критерії оцінювання розробляє кафедра прикладної математики, статистики та економіки).

Виховний модуль – 15 балів (в т.ч. за виконання обов'язків класного керівника – 10 балів, за позакласну роботу з географії – 5 балів).

Усі матеріали педагогічної практики зберігаються на фаховій кафедрі протягом 1 року, а звіти студентів-практикантів та щоденники практики зберігаються протягом 3 років.

Випускаюча кафедра розробляє зміст, завдання і критерії оцінювання педагогічної практики з географії та краєзнавчо-туристичної роботи. Завдання з економіки розробляються кафедрою прикладної математики, статистики та економіки. Завдання та критерії оцінювання педагогічного та психологічного модулів практики розробляються відповідними кафедрами.

У разі **не виконання завдань одного з модулів** практика вважається **незарахованою**.

У разі **невиконання обов'язків**, студент на підставі доповідної записки групового керівника може бути відсторонений від проходження практики або його робота може визнатися незадовільною. У цьому випадку рішенням деканату може бути призначене повторне проходження практики без відриву від занять в університеті. Студент, який після повторного проходження практики отримав негативну оцінку, відраховується з університету.

Студенти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час. Студенти, які не пройшли практику без поважних причин або отримали незадовільну оцінку, наказом ректора відраховуються з університету.

Облік виконання програми практики здійснюють груповий методист, методисти з психології, педагогіки, економіки та краєзнавчо-туристичної роботи. Загальне оцінювання здійснює керівник педагогічною практикою.

Критерії оцінювання педагогічної практики з географії

Критерії оцінювання уроків географії

16-20 балів ставиться, якщо студент:

- володіє глибокими знаннями з географічних дисциплін та методик викладання географії;
- володіє знаннями та методикою використання сучасних технологій навчання на уроках географії;
- ефективно застосовує різні методи, прийоми і засоби навчання географії;
- володіє методикою організації навчально-виховної роботи з географії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати ефективне планування власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні уроків географії.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету, зміст уроку, методи й прийоми навчання;
- уміє скласти розгорнутий конспект уроку географії з відображенням діяльності вчителя та учнів на уроці;

процесуальні:

- вільно володіє матеріалом уроку, не припускається мовленнєвих помилок;
- уміє використовувати на уроках різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- володіє вміннями оцінювати рівень знань, умінь і навичок учнів з географії відповідно до чинних норм;

гностичні:

- уміє здійснювати аналіз відвіданих уроків географії у різних аспектах;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект уроку згідно з вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;

– уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

11-15 балів ставиться, якщо студент:

- добре володіє знаннями з географічних дисциплін та методики викладання географії, проте вони не досить глибокі;
- володіє знаннями та методикою використання сучасних технологій навчання на уроках географії;
- ефективно застосовує різні методи, прийоми і засоби навчання географії;
- володіє методикою організації навчально-виховної роботи з географії з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів.

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування власної роботи й діяльності учнів на уроці;

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти уроків, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання;

процесуальні:

- вільно володіє матеріалом уроку, проте припускається окремих мовленнєвих огріхів і не завжди помічає їх у мовленні учнів;
- уміє використовувати на уроках методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- володіє вміннями оцінювати рівень знань, умінь і навичок учнів з географії відповідно до чинних норм;

гностичні:

- уміє здійснювати аналіз відвіданих уроків географії;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного уроку і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект уроку географії відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

6-10 балів ставиться, якщо студент:

- демонструє достатню глибину знань з географічних дисциплін та методики викладання географії;
- має уявлення про сучасні технології навчання географії;
- розуміє особливості застосування різних методів, прийомів і засобів навчання географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має незначні труднощі у плануванні власної роботи й діяльності учнів на уроці;
- виявляє самостійність, але мало творчого підходу та ініціативності при плануванні роботи на уроці.

конструктивні:

- має незначні труднощі при визначенні й обґрунтуванні мети, змісту, методів та виборі засобів навчання географії;
- при укладанні конспекту уроку припускається незначних помилок, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;

процесуальні:

- на достатньому рівні володіє матеріалом уроку, але припускається мовленнєвих помилок, іноді не помічає помилок у мовленні учнів;
- на уроках застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів, але їх арсенал не багатий;
- повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не завжди аргументує оцінювання рівня знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- демонструє достатній рівень сформованості умінь аналізу відвіданих уроків;
- вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, але не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту уроку припускається незначних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями уникає конфліктних ситуацій;
- іноді неправильно реагує на зауваження вчителів, методистів.

1-5 балів ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:

- з географічних дисциплін та методики викладання географії;
- про сучасні технології навчання географії;
- про різні методи, прийоми і засоби навчання географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні власної роботи й діяльність учнів на уроці;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не завжди й точно визначає й обґрунтовує мету, зміст, методи й засоби навчання географії; не вміє встановити конкретні завдання уроку;
- при укладанні конспекту уроку значною мірою послуговується опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;

процесуальні:

- частково володіє матеріалом уроку, припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на уроках рідко застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не завжди аргументує оцінювання рівня знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- демонструє фрагментарні вміння при виконанні аналізу відвіданих уроків;
- вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, але не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту уроку припускається незначних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями іноді провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, методистів

1-4 бали ставиться, якщо студент поверхово знає:

- предмет, який викладає;
- методику викладання географії;

У студента на недостатньому рівні розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- безвідповідально ставиться до підготовки до уроку;
- припускається грубих помилок при плануванні уроків географії.

конструктивні:

- при визначенні мети та змісту уроку, виборі методів й засобів навчання припускається грубих помилок;
- не вміє самостійно укладати конспекти уроків;

процесуальні:

- вкрай поверхово володіє матеріалом уроку, припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- не може під час проведення уроків залучити учнів до активної діяльності;
- на уроках не завжди вдається реалізувати поставлену мету;
- не вміє об'єктивно оцінити рівень знань, умінь і навичок учнів;

гностичні:

- не вміє об'єктивно аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного уроку, не завжди реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні плану-конспекту уроку не дотримується вимог;

комунікативні:

- відчуває труднощі при встановленні контакту з учнями;
- у процесі спілкування з учнями, класним керівником, методистами провокує конфліктні ситуації;
- рідко реагує на зауваження вчителів, методистів колег-студентів.

Критерії оцінювання позакласного заходу з географії

5 балів ставиться, якщо студент володіє глибокими знаннями:

- про методику організації і проведення позакласної роботи з географії (мету, завдання, форми організації, методи тощо).

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з географії;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні позакласних занять із фаху.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету та зміст позакласного заходу з географії відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини, дібрати відповідний матеріал і змоделювати форму заходу;
- вміє самостійно розробити конспект позакласного заходу;

процесуальні:

- уміє використовувати на позакласних заходах різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;

- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи із фаху, які проводять інші студенти;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного позакласного заходу і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу згідно з чинними вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;
- уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

4 бали ставиться, якщо студент:

- має знання про мету, завдання, форми організації та методику проведення позакласної роботи з географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з географії, при цьому виявляє ініціативність.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті плани-конспекти позакласних заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст та продумувати методику проведення позакласного заходу відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність на позакласному заході, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу з фаху відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

3 бали ставиться, якщо студент:

- має достатні знання про особливості проведення позакласної роботи з географії;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування позакласної роботи з географії, але при цьому не виявляє самостійності та ініціативності.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання;
- уміє визначити зміст залікового виховного заходу з фаху, але не повною мірою враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності лише деякі методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не може чітко розробити методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє в загальних рисах аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається значних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового позакласного заходу з фаху відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається значних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- майже безконфліктно спілкується;
- не завжди правильно реагує на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.
2 бали ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:
- про суть та методику проведення позакласної роботи з географії

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні позакласної роботи з географії;
- не виявляє вміння планувати позакласні заняття;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не точно визначає й обгрунтовує мету, зміст та методику проведення заходу;
- не вміє встановити конкретні завдання позакласного заходу з фаху;
- при укладанні конспекту позакласного заходу з фаху послуговується виключно опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;
- не враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини, має певні труднощі при доборі матеріалу при укладанні конспекту позакласного заходу з фаху;

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на позакласних заходах не застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- не продумує методику підведення результатів проведеного заходу;

гностичні:

- має значні труднощі при виконанні аналізу позакласних заходів з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту залікового заходу припускається значних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, класного керівника, методистів, колег-студентів.

1 бал ставиться, якщо студент поверхово розуміє суть позакласної роботи з географії.

У студента на недостатньому рівні розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- безвідповідально ставиться до планування позакласної роботи з географії або припускається грубих помилок при плануванні позакласних занять з предметів.

конструктивні:

- при плануванні мети, змісту та методики проведення заходу припускається грубих помилок;
- не вміє правильно укладати конспекти заходів;
- користується готовими розробками позакласних заходів, які не може співвіднести з віковими особливостями учнів, їх інтересами.

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- не може під час проведення позакласних заходів залучити учнів до активної діяльності;
- під час проведення позакласного заходу з фаху не може вільно відновити розроблений матеріал;
- не вдається реалізувати поставлену мету;
- не вдається підбити результати проведеного заходу;

гностичні:

- не відвідує позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- не вміє правильно оформити конспект залікового позакласного заходу з фаху;

комунікативні:

- має складнощі при встановленні контакту з учнями;
- у процесі спілкування з учнями, класним керівником, методистами провокує конфліктні ситуації;
- не реагує на зауваження вчителів, методистів колег-студентів.

Критерії оцінювання звіту про проходження педагогічної практики

3 бали ставиться, якщо звіт має розгорнутий характер, складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, наявні власні приклади з досвіду роботи тощо. Звіт має логічну та послідовну побудову. Висновки ґрунтовні та аргументовані. Відсутні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

2,5 бали ставиться, якщо звіт має достатньо розгорнутий характер, складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, наявні окремі приклади з досвіду роботи тощо. Звіт має

послідовну побудову, але місцями порушена логіка викладу. Висновки ґрунтовні, але недостатньо аргументовані. У звіті відсутні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні, але наявні незначні стилістичні помилки.

2 бали ставиться, якщо звіт має недостатньо розгорнутий характер, але він складений з дотриманням загальної схеми. У звіті відображені всі напрямки і види діяльності, але відсутні приклади з досвіду роботи тощо. Порушена логіка викладу. Висновки не достатньо ґрунтовні, зовсім не аргументовані. У звіті наявні окремі фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

1,5 бали ставиться, якщо звіт має нерозгорнутий характер, складений з порушенням загальної схеми. У звіті відображені не всі напрямки і види діяльності, відсутні приклади з досвіду роботи тощо. Порушена логіка викладу. Висновки не достатньо ґрунтовні або відсутні. У звіті наявні значні фактичні, методичні, орфографічні, граматичні та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, якщо звіт має тезисний характер, відображені деякі напрямки і види діяльності. Порушена логіка викладу. Висновки відсутні. У звіті наявна велика кількість фактичних, методичних, орфографічних, граматичних та стилістичних помилок.

Критерії оцінювання календарно-тематичного планування з географії

1 бал ставиться, якщо календарно-тематичне планування оформлене з дотриманням всіх вимог, має розгорнутий характер. До кожного уроку підібрані різноманітні методи, прийоми та засоби навчання. Домашні завдання розписані детально та мають диференційований характер. У плануванні відсутні фактичні, методичні, граматичні та орфографічні помилки.

0,5 бали ставиться, якщо календарно-тематичне планування оформлене з дотриманням всіх вимог, але має не достатньо розгорнутий характер. Спостерігається одноманітність у підборі методів, прийомів та засобів навчання. Домашні завдання не диференційовані. У плануванні наявні фактичні, методичні, граматичні та орфографічні помилки.

Критерії оцінювання аналізу та самоаналізу уроку

2 бали ставиться, якщо аналіз (самоаналіз) уроку здійснено з дотриманням плану аналізу уроку. Аналіз (самоаналіз) уроку має розгорнутий характер. Глибоко проаналізовано мету, завдання та всі структурні елементи уроку. Висновки чіткі, ґрунтовні та аргументовані. Наявні рекомендації щодо необхідності внесення коректив з метою поліпшення змісту або сценарію проведення уроку.

1 бал ставиться, якщо аналіз (самоаналіз) уроку здійснено з порушенням плану аналізу уроку. Аналіз (самоаналіз) уроку має не досить розгорнутий характер. Не досить глибоко проаналізовано структурні елементи уроку. Висновки мають загальний характер та не аргументовані. Відсутні рекомендації щодо необхідності внесення коректив до змісту або сценарію проведення уроку.

Критерії оцінювання науково-дослідної роботи студентів (індивідуального завдання) під час практики

2 бали ставиться, якщо студент довів актуальність теми науково-дослідної роботи, вдало обрав методику роботи, якісно виконав весь обсяг робіт. При цьому студент продемонстрував високий рівень самостійності та ініціативності. Результати виконаної роботи ґрунтовні, наочні та мають практичний характер. Доповідь на звітній конференції вирізняється глибиною розкриття проблеми, логікою та послідовністю викладу, наявністю прикладів з особистого досвіду, обґрунтованими висновками. Доповідь супроводжується мультимедійною презентацією. У доповіді відсутні фактичні, методичні, мовленнєві та стилістичні помилки.

1 бал ставиться, якщо студент не повною мірою довів актуальність теми науково-дослідної роботи, не зовсім вдало обрав методику роботи, не зовсім якісно виконав весь обсяг робіт. При цьому студент продемонстрував низький рівень самостійності та ініціативності. Результати виконаної роботи мають практичний характер, але недостатньо обґрунтовані та наочні. У доповідь на звітній конференції тема розкрита не достатньо глибоко, порушена логіка викладу, присутні лише окремі приклади. Висновки не зовсім правильні або недостатньо аргументовані. Доповідь не супроводжується мультимедійною презентацією. У доповіді наявні фактичні, методичні, мовленнєві та стилістичні помилки.

Критерії оцінювання заняття краєзнавчо-туристичного гуртка або заходу краєзнавчо-туристичного спрямування

9-10 балів ставиться, якщо студент володіє глибокими знаннями:

- про методику організації і проведення краєзнавчо-туристичної роботи (мету, завдання, форми організації, методи тощо).

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування краєзнавчо-туристичної роботи ;
- виявляє самостійність та ініціативність при плануванні позакласних занять краєзнавчо-туристичного напрямку.

конструктивні:

- уміє визначити й обґрунтувати мету та зміст краєзнавчо-туристичної роботи відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини, дібрати відповідний матеріал і змоделювати форму заходу краєзнавчо-туристичного спрямування;

- вміє самостійно розробити конспект заходу краєзнавчо-туристичного спрямування;

процесуальні:

- уміє використовувати на позакласних заходах різні методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи із фаху, які проводять інші студенти;
- уміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу краєзнавчо-туристичного спрямування і вносити необхідні корективи;
- уміє оформити конспект залікового заходу краєзнавчо-туристичного спрямування згідно з чинними вимогами;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується з учнями;
- має бездоганне літературне мовлення;
- уміє правильно реагувати на зауваження, що виникають у процесі діяльності.

7-8 балів ставиться, якщо студент:

- має знання про мету, завдання, форми організації та методику проведення краєзнавчо-туристичної роботи;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування краєзнавчо-туристичної роботи, при цьому виявляє ініціативність.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті плани-конспекти позакласних заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст та продумувати методику проведення заходу краєзнавчо-туристичного спрямування відповідно до рівня психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності методи активізації пізнавальної діяльності учнів, проте вибір їх обмежений;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- ефективно продумує методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність на позакласному заході, але припускається незначних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;
- уміє оформити конспект залікового заходу краєзнавчо-туристичного спрямування відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається незначних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- безконфліктно спілкується;
- уміє правильно реагувати на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

5-6 балів ставиться, якщо студент:

- має достатні знання про особливості проведення краєзнавчо-туристичної роботи;

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- уміє здійснювати планування краєзнавчо-туристичної роботи, але при цьому не виявляє самостійності та ініціативності.

конструктивні:

- уміє складати розгорнуті конспекти заходів, проте виконує це не самостійно, а з допомогою методиста чи вчителя;
- уміє обґрунтувати мету, зміст, однак не завжди добирає ефективні методи й прийоми навчання;
- уміє визначити зміст залікового виховного заходу з фаху, але не повною мірою враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини;

процесуальні:

- уміє використовувати в позакласній діяльності лише деякі методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не завжди повною мірою реалізує мету й завдання уроку;
- не може чітко розробити методику підведення результатів позакласного заходу;

гностичні:

- уміє в загальних рисах аналізувати позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти, але при цьому не може внести власні пропозиції щодо поліпшення виконаної роботи;
- в основному вміє аналізувати власну діяльність, але припускається значних огріхів при оцінюванні результативності проведеного заходу і внесенні до їх змісту необхідних коректив;

- уміє оформити конспект залікового заходу краєзнавчо-туристичного спрямування відповідно до чинних вимог, проте при цьому припускається значних помилок у формулюванні мети, завдань, доборі прийомів роботи тощо;

комунікативні:

- майже безконфліктно спілкується;
- не завжди правильно реагує на педагогічні ситуації, що виникають у процесі діяльності.

3-4 бали ставиться, якщо студент демонструє недостатню глибину знань:

- про суть та методику проведення краєзнавчо-туристичної роботи

У студента розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- має певні труднощі у плануванні краєзнавчо-туристичної роботи;
- не виявляє вміння планувати позакласні заняття;
- не виявляє самостійності й ініціативності при плануванні роботи.

конструктивні:

- не точно визначає й обґрунтовує мету, зміст та методику проведення заходу;
- не вміє встановити конкретні завдання заходу краєзнавчо-туристичного спрямування;
- при укладанні конспекту заходу краєзнавчо-туристичного спрямування послуговується виключно опублікованими у фахових виданнях методичними матеріалами, при цьому конспект носить характер розгорнутого плану;
- не враховує рівень психофізіологічного розвитку дитини, має певні труднощі при доборі матеріалу при укладанні конспекту заходу краєзнавчо-туристичного спрямування;

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- на позакласних заходах не застосовує методи активізації пізнавальної діяльності учнів;
- не повною мірою реалізує мету й завдання заходу;
- не продумує методику підведення результатів проведеного заходу;

гностичні:

- має значні труднощі при виконанні аналізу позакласних заходів з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- при оформленні конспекту залікового заходу припускається значних відступів від вимог;

комунікативні:

- у процесі спілкування з учнями провокує конфліктні ситуації;
- не завжди правильно реагує на зауваження вчителів, класного керівника, методистів, колег-студентів.

1-2 бали ставиться, якщо студент поверхово розуміє суть краєзнавчо-туристичної роботи.

У студента на недостатньому рівні розвинені професійні компетенції:

проектувальні:

- безвідповідально ставиться до планування краєзнавчо-туристичної роботи або припускається грубих помилок при плануванні позакласних занять з предметів.

конструктивні:

- при плануванні мети, змісту та методики проведення заходу припускається грубих помилок;
- не вміє правильно укладати конспекти заходів;
- користується готовими розробками позакласних заходів, які не може співвіднести з віковими особливостями учнів, їх інтересами.

процесуальні:

- припускається грубих мовленнєвих помилок, не помічає помилок у мовленні учнів;
- не може під час проведення позакласних заходів залучити учнів до активної діяльності;
- під час проведення заходу краєзнавчо-туристичного спрямування не може вільно відновити розроблений матеріал;
- не вдається реалізувати поставлену мету;
- не вдається підбити результати проведеного заходу;

гностичні:

- не відвідує позакласні заходи з фаху, які проводять інші студенти;
- не вміє аналізувати власну діяльність, оцінювати результативність проведеного заходу і не реагує на зауваження вчителя, методиста;
- не вміє правильно оформити конспект залікового заходу краєзнавчо-туристичного спрямування;

комунікативні:

- має складнощі при встановленні контакту з учнями;
- у процесі спілкування з учнями, класним керівником, методистами провокує конфліктні ситуації; не реагує на зауваження вчителів, методистів колег-студентів.

Критерії оцінювання профорієнтаційного заходу

2 бали ставиться, якщо профорієнтаційна робота проведена якісно та повною мірою. Студент продемонстрував творчий підхід та ініціативність при проведенні профорієнтаційної роботи серед старшокласників. Конспект профорієнтаційного заходу оформлений з дотриманням всіх вимог. Інформація подана старшокласникам у цікавому та доступному вигляді з використанням агітаційних матеріалів, рекламних проспектів, мультимедійних презентацій тощо.

1 бал ставиться, якщо профорієнтаційна робота проведена не досить якісно. Студент не продемонстрував творчий підхід та ініціативність при проведенні профорієнтаційної роботи серед старшокласників. Конспект профорієнтаційного заходу оформлений з дотриманням всіх вимог, але не зовсім розгорнутий. Інформація подана старшокласникам у стислому вигляді.

Критерії оцінювання колоквиуму (з географії/КТР)

9-10 балів з географії та 5 балів з КТР ставиться у випадку, коли студент вільно володіє навчальним матеріалом і вміє усвідомлено застосовувати його на практиці як в знайомих, так і в нових ситуаціях. Має системні, повні, міцні знання. Відмінно орієнтується у змісті навчального матеріалу.

7-8 балів / 4 бали ставиться у випадку, коли студент добре відтворює навчальний матеріал і вміє застосовувати його на практиці як в знайомих, так і в нових ситуаціях. Має повні, міцні знання. Добре орієнтується у змісті навчального матеріалу.

5-6 балів / 3 бали ставиться у випадку, коли студент добре відтворює навчальний матеріал і вміє застосовувати його на практиці в знайомих ситуаціях. Має знання навчального матеріалу, які не вирізняються системністю чи повнотою. Орієнтується у змісті навчального матеріалу.

3-4 бали / 2 бали ставиться у випадку, коли студент відтворює навчальний матеріал, але має проблеми із застосуванням його на практиці. Має досить поверхові знання. Погано орієнтується у змісті навчального матеріалу.

1-2 бали / 1 бал ставиться у випадку, коли студент поверхово відтворює навчальний матеріал, не вміє його застосовувати на практиці. Має дуже поверхові знання. Майже не орієнтується у змісті навчального матеріалу.

Критерії оцінювання виконання обов'язків класного керівника

9-10 балів ставиться у випадку, коли студент повністю і якісно виконав завдання виховного модуля практики. Продемонстрував досконале володіння методикою організації виховної роботи в класі та професійними компетентностями класного керівника. Студент застосував творчий підхід до виконання обов'язків класного керівника.

7-8 балів ставиться у випадку, коли студент повністю виконав завдання виховного модуля практики. Продемонстрував добре володіння методикою організації виховної роботи в класі та професійними компетентностями класного керівника. Студент намагався застосовувати творчий підхід до виконання обов'язків класного керівника.

5-6 балів ставиться у випадку, коли студент виконав завдання виховного модуля практики. Володіє методикою організації виховної роботи в класі та професійними компетентностями класного керівника.

3-4 бали ставиться у випадку, коли студент виконав більшість завдань виховного модуля практики, але не зовсім якісно. На достатньому рівні володіє методикою організації виховної роботи в класі та професійними компетентностями класного керівника.

1-2 бали ставиться у випадку, коли студент виконав не всі завдання виховного модуля практики, або виконав не якісно. Студент погано володіє методикою організації виховної роботи в класі та професійними компетентностями класного керівника.

Критерії оцінювання організаційного модуля педагогічної практики

5 балів отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- вчасно заповнює графік проходження практики у щоденнику практики, до якого включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затверджує його у групового керівника;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується до уроків і проводить їх та навчально-виховну роботу з учнями;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників педпрактики;
- приходять не пізніше як за 15 хв. до початку уроків у класі, до якого він прикріплений, перебуває в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно; за потреби перебуває в школі більш тривалий час;
- бере участь у всіх справах класу, до якого прикріплений;
- є взірцем працелюбності, освіченості, організованості, дисциплінованості, охайності;
- є уважним, доброзичливим і ввічливим у стосунках зі школярами, учителями, батьками, викладачами, студентами групи;
- відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здає документацію з педагогічної практики;

– бере участь у підсумковій конференції з практики, виступає з доповіддю.

4 бали отримує студент, який

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- вчасно складає графік проходження практики, до якого включає навчальну, методичну, виховну та дослідницьку роботу, і затверджує його у групового керівника;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, ретельно готується до уроків і проводить їх та навчально-виховну роботу з учнями;
- дотримується правил внутрішнього розпорядку школи, виконує розпорядження адміністрації та керівників педпрактики;
- перебуває в школі не менше 5 днів на тиждень і не менше 6 год. щоденно, але не приходить на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист з практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- у дводенний термін по завершенню практики здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

3 бали отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- невчасно складає графік проходження практики;
- виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, старається належно готуватися до уроків і навчально-виховної роботи;
- спостерігаються деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи;
- не завжди перебуває в школі не менше 6 год, не приходить на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- узгоджує з учителями свою присутність на їхніх уроках;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- невчасно здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

2 бали отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- невчасно складає графік проходження практики;
- невчасно виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, не належно готується до уроків і навчально-виховної роботи;
- спостерігаються деякі порушення правил внутрішнього розпорядку школи;
- не перебуває в школі не менше 6 год, не приходить на заняття завчасно;
- іноді відвідує консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- у випадку відсутності або запізнення не завжди повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- невчасно здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

1 бал отримує студент, який:

- бере участь у настановчій конференції з педпрактики;
- із значним запізненням складає графік проходження практики;
- із значним запізненням виконує всі види робіт, передбачені програмою практики, не належно готується до уроків і навчально-виховної роботи;
- порушує правила внутрішнього розпорядку школи, не виконує розпоряджень адміністрації та керівників педпрактики;
- буває в школі лише під час занять та заходів, які сам проводить;
- часто пропускає консультації, методичні наради, які проводить керівник або методист із практики;
- у випадку відсутності або запізнення не повідомляє про це старосту, методиста, пояснює причину відсутності або запізнення, надає при цьому необхідні документи (довідку про хворобу тощо);
- зі значним запізненням здає документацію з педагогічної практики;
- бере участь у підсумковій конференції з практики.

Загальні критерії оцінювання педагогічної практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
--	-------------	-------------------------------	---------------------

90 – 100	A	відмінно	Студент повністю виконав завдання з усіх змістовних модулів практики, виявив при цьому високий рівень опанування програмовим матеріалом, самостійність, вміння робити висновки та узагальнення, проводити аналіз педагогічного процесу. Під час практики проводив уроки різного типу із застосуванням різних методів, прийомів, засобів та новітніх технологій навчання, успішно виконував функції класного керівника, проводив різноманітні виховні та позакласні заходи. Практикант в процесі роботи не допустив жодної фактично, методичної або психолого-педагогічної помилки і показав високу загальну ерудицію, педагогічну і мовну культуру. Вчасно здав документацію, оформлену згідно всіх вимог.
82-89	B	добре	Студент вільно володіє навчальним матеріалом, уміло використовує професійну та наукову термінологію, проявляє самостійність в підготовці та проведенні уроків, позакласних і виховних заходів. Завдання з усіх модулів практики виконані студентом в повному обсязі. Документація оформлена якісно і вчасно подана методистам. Але студентом допущені незначні фактичні або методичні помилки в процесі роботи.
74-81	C	добре	Результати показані студентом під час практики відповідають вимогам, передбаченим до рівня B, але при цьому уроки та навчально-виховні заходи студента не відзначаються різноманітністю. Під час виконання завдань з деяких складових модулів допущені незначні помилки.
64-73	D	задовільно	Студент не зміг успішно впоратися з усіма завданнями практики: відтворює значну частину навчального матеріалу, виявляє елементарні знання, може помітити неточності у відповідях учнів, але не проявляє самостійності в проведенні позакласної та виховної роботи, допускає помилки методичного та теоретичного плану під час проведення уроків, спостерігаються незначні порушення вимог з педагогіки і психології, що знижує ефективність проведення навчально-виховної роботи. Документація здана невчасно або її оформлення не дуже якісне. Під час виконання завдань з різних модулів практики допущені помилки.
60-63	E	задовільно	Студент припускається помилок під час проведення уроків, позакласні та виховні заходи проводяться на низькому рівні, спостерігається невідповідальне ставлення студента до проходження практики. Практично не проводиться робота в якості помічника класного керівника. Документація здана повністю, але її оформлення неякісне або не зовсім відповідає вимогам.
35-59	FX	незадовільно	Студент не виконав програму практики або певну частину завдань практики (навіть один з видів робіт), отримав негативний відгук про роботу від адміністрації школи, вчителів чи класного керівника, отримав незадовільну оцінку за один з видів робіт. Але за певних умов може повторно пройти педагогічну практику і отримати позитивну оцінку.
0-34	F	незадовільно	Студент не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку при повторному складанні заліку за практику.

Шкала оцінювання педагогічної практики

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного проходження практики
0-34	F	незадовільно без можливості повторного проходження практики

10. Рекомендована література

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. – К. : Ніка-Центр, 2013. – CD, ISBN 978-966-521-619-3. – 570 с
2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. – К.: Педагогічна думка, 2014. – 586 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004. – С.170-190.
4. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. – Х.: Вид. група „Основа”, 2005. – 128 с.
5. Душина И.В.; Понурова Г.А. Методика преподавания географии: Пособие для учителей и студентов педагогических университетов и институтов . – М. : Просвещение, 1996. – 192с.
6. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. – К. : ДНВП "Картографія", 2012. – 512 с.
1. Изучение классного коллектива: Методические рекомендации для студентов педагогических институтов и учителей средних школ / Сост. Г.В. Дьяконов. – Кировоград: КГПИ, 1990. – 32с.
7. Інноваційні технології в роботі вчителя географії .- Х. : Основа , 2011 .- 127с. .-(Б-ка журналу "Географія"; Вип.9(93)) .-
8. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Стафед-2, 2000. – С.7-11.
9. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. – К. : Навч. книга, 2005. – 319 с.
10. Корнєєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія – 2006– № 20– С.2–9.
2. Маслова Н. М. Педагогічна практика в школі: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний, Н. О. Пасічник. – Кіровоград, 2014. – 104 с.
3. Маслова Н. М. Педагогічна практика в школі: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів. Видання друге, перероблене і доповнене. / Н. М. Маслова, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний, Н. О. Пасічник. – Кіровоград, 2015. – 128 с.
11. Методика навчання географії / Упорядк. Н. Муніч, В. Серебрій. – К.: Ред.загальнопед.газ.,2005
12. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів]. / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. – К. : ДНВП «Картографія», 2011.
13. Методика обучения географии в общеобразовательных учреждениях: учебное пособие для студентов вузов / [Душина И.В., Пятунин В.Б., Летягин А.А. и др.] ; под ред. И.В. Душиной. – М. : Дрофа, 2007. – 509, [3] с.
14. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.
15. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.– 255 с.
4. Педагогічна практика або... випробування вірності: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів вищих педагогічних навчальних закладів хімічних спеціальностей // О. В. Іващенко, А. А. Семез, І. Л. Уличний, О.М. Царенко. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2007. – 137 с.

5. Педагогічна практика студентів: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів географічних спеціальностей вищих педагогічних навчальних закладів / Н. М. Маслова, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний. – Кропивницький, 2016. – 92 с.
6. Педагогічна практика: Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів денної та екстернатної форм навчання вищих педагогічних навчальних закладів хімічних спеціальностей // Т. О. Форостовська, Г. Г. Діордієва, Т. О. Кравцова, І. Л. Уличний. – Кіровоград: «Поліграфія», 2013. – 87 с.
16. Понурова Г.А. Проблемный подход в обучении географии.–М.: Просвещение,1991.- С.41-77.
17. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 191 с.
18. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. – К. : Фенікс, 2007. – 304 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України // <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>
2. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти // <http://iitzo.gov.ua/>
3. Методичний портал // <http://metodportal.net/node/581>
4. Учитель географії // <http://vadilla.moy.su/>
5. Географіка. Географічний портал. // http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji
6. Географія для всіх // http://geo-bav.at.ua/load/urok_geografii
7. Я іду на урок географі // <http://geo.1september.ru/urok/>
8. Я іду на урок географії // <http://geo-teacher.at.ua/>
9. Географія & Історія / Навчально-методичний сайт ПрАТ «Інститут передових технологій» // <http://osvitanet.com.ua/>
10. Презентації по географії // <http://www.mirgeografii.ru/>
11. Geo-klass.at.ua // <http://geo-klass.at.ua/>
12. Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського // www.nbuv.gov.ua